

gunes vivències i anècdotes que il·lustren la manera de fer del seu mestratge, i la mateixa professora Isabel de Riquer, que recordà els seus mestres i explicà com entén la filologia romànica i la vida i la docència universitàries.

Maria-Reina BASTARDAS I RUFAT
Universitat de Barcelona

Josep Massot i Muntaner, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes de l'any 2012. — El 13 de juny de 2012, en un acte solemne al Palau de la Música de Barcelona, Josep Massot i Muntaner va rebre el 44è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes que convoca Òmnium Cultural. El jurat estava format per nou membres de la junta consultiva de l'entitat: Carles Solà, Laura Borràs, Margarida Casacuberta, Pilar Garcia Sedas, Ramon Pla i Arxé, Damià Pons, Joaquim M. Puyal, Josep Maria Terricabras i Lluís Duran i Solà. El premi —així consta en les bases— s'atorga «a una persona que per la seva obra literària o científica, escrita en llengua catalana, i per la importància i exemplaritat de la seva tasca intel·lectual, hagi contribuït de manera notable i continuada a la vida cultural dels Països Catalans». Difícilment hi pot haver algú que qüestionï els mereixements del guardonat d'enguany.

El pare Massot, membre de la comunitat benedictina de Montserrat, es mereix el premi per qualsevol dels nombrosos àmbits de la seva feina diària. Destaquem en primer lloc la seva tasca com a director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, una de les editorials més actives del país —si no la que més— en el terreny de l'edició de treballs d'investigació i d'alta divulgació en llengua catalana, especialment en temes d'història, llengua i literatura. Fa quaranta anys que el pare Massot va agafar-ne el timó i és precisament en aquest període en el qual l'editorial —la més antiga del país (val a dir-ho també)— s'ha consolidat i ha aconseguit convertir-se en punt de referència en el seu àmbit, tant pel nombre de llibres publicats com per la qualitat i la importància dels treballs que s'hi donen a conèixer. Paral·lelament, cal tenir present la direcció de revistes directament vinculades a l'editorial i al monestir, com és el cas de *Serra d'Or*, o d'altres més especialitzades (com *Randa*, que ell mateix fundà el 1975). Totes dues publicacions, cadascuna en el seu terreny, constitueixen avui dia dos puntals de la cultura catalana: *Serra d'Or* en el terreny de la divulgació i *Randa* en el de la investigació sobre temes relacionats amb la cultura catalana a les Illes.

D'altra banda, tenim la feina ingent de Josep Massot com a erudit, tant en l'àmbit de la literatura catalana com de la història, amb menció especial per a la cançó popular, la cultura de les Illes Balears i la història de l'església catalana. Pensem que en aquests moments el repertori bibliogràfic de Josep Massot i Muntaner el configuren una vuitantena de llibres i més de mil dos-cents articles o col·laboracions en llibres col·lectius. No és estrany que faci falta tot un llibre sencer de Publicacions de l'Abadia de Montserrat —el número 451 de la «Biblioteca Serra d'Or»— per enumerar el repertori bibliogràfic de l'obra publicada: *Bibliografia de Josep Massot i Muntaner* (2012), a cura de Joan Martí i Castell i Josep Moran. De ben segur que no hi ha cap lector d'aquesta crònica que no tingui presents nombrosos d'aquests estudis i no els hagi utilitzat a l'hora de documentar-se sobre els temes més diversos. És ben sabut que les notes erudites de Josep Massot són, des de sempre, una garantia inqüestionable de precisió i de rigor.

Si volguéssim fer un catàleg d'activitats i participacions del pare Massot en la vida cultural i acadèmica, en tindríem ben bé per un altre llibre. Ens limitem a reproduir una part del que en diu la nota biogràfica publicada per Òmnium Cultural: «és codirector de la *Catalan Historical Review*, publicada per l'Institut d'Estudis Catalans, i forma part del consell de redacció de *Llengua & Literatura* (que va fundar el 1986, i que va dirigir fins al 2010), d'*Estudis Romànics*, i del consell editor

del *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona* i d'Els Nostres Clàssics. [...] Fou secretari de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes del 1973 al 1993, i d'aleshores ençà n'és conseller, responsable de publicacions i coordinador de la sèrie *Estudis de llengua i literatura catalanes*, fundada el 1980. [...] És membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans des del 1999, i actualment n'és vicepresident. És igualment membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona des del 2000, de la qual és secretari. Pertany a la Societat Verdager i a la Societat d'Onomàstica, és membre d'honor de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, membre corresponent de la Societat Arqueològica Lul·liana i membre honorari de l'Institut Menorquí d'Estudis».¹

Hem de tenir present també, és clar, la seva faceta d'activista cultural, sempre al costat de les campanyes en defensa de la llengua i del país. Només cal veure com ha acollit la premsa la concessió del premi per fer-nos una idea d'aquest activisme: «El monje Josep Massot clama a favor de la independència en «condiciones razonables»», diu el titular de l'edició castellana *La Vanguardia* (26-III-2012); «Massot i Muntaner: «He lluitat tota la vida amb les uncles i amb les dents per la llengua»», titula el portal de notícies *Vilaweb* (27-III-2012); o bé «Josep Massot: «La defensa de la llengua i la cultura catalanes continua vigent»» llegim al diari *Ara* (27-III-2012). També hi ha, és clar, qui —significativament a la vista de la font— destaca altres aspectes menys compromesos (que no pas poc importants, certament). És el cas del diari *El País*, que titula «El sabio Massot i Muntaner, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes» (26-III-2012) o, fins i tot, d'*El Mundo*, que —curiosament— es limita a titular «El monje Josep Massot, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes» (26-III-2012). Per tot plegat, no és gens estrany que al final de l'acte de concessió del premi, després del cant d'«Els Segadors» per part de l'Escolania de Montserrat —una cançó a la qual, precisament, el pare Massot ha dedicat alguns dels seus estudis—, el públic acabés amb crits de reivindicació de la independència de Catalunya.

Muriel Casals, presidenta d'Òmnium, va destacar precisament aquest component cívic en defensa del català com a llengua comuna dels Països Catalans. Les paraules de tancament del discurs són prou eloqüents:

Pare Massot, aquesta nit us honorem i us reivindicuem. A vós i a tots els escriptors que, d'una punta a l'altra del nostre llarg país, han fet una gran obra. Reivindicuem, també, aquesta nit, si ens ho permeteu, Joan Fuster. I com ell mateix diria, «A qui li piqui, que es rasqui!»²

El discurs del guardonat, que anà precedit d'una glossa de Damià Pons, és un bon exemple per si sol de totes les seves virtuts i mèrits, inclosos la modèstia i la generositat. Com no podia ser d'altra manera, el text expressa la preocupació per la situació de la cultura i del país en uns moments com els actuals. I ho fa en uns termes prou clars i contundents:

Si les administracions i la societat civil no fan un esforç seriós i continuat per defensar amb intel·ligència i amb tenacitat els guanys d'aquestes darreres dècades, correm el perill que la nostra infraestructura cultural es desfaci com una mitja i que retrocedim fins a uns extrems dels quals potser no podríem recuperar-nos mai més. És urgent que tothom sigui conscient de les dificultats i dels reptes que ens assetgen, que no pensem que tot està resolt pel simple fet que hi ha llibertat per a tota mena d'iniciatives i que tot funciona sense l'esforç de ningú, que mirem de rendibilitzar els escassos recursos de què disposem i que massa sovint serveixen per a muntar focs d'encenalls, si no s'esmunyen —com

1. Es pot llegir la nota biogràfica completa a <http://premidhonor2012.premidhonor.omnium.cat/www/premidhonor/premidhonor2012/ca/premiat/biografia.html>.

2. Es pot llegir el discurs complet a www.omnium.cat/ca/article/discurs-de-muriel-casals-en-l-acte-de-lliurament-del-premi-d-honor-de-les-lletres-catalanes-2012-4171.html.

passa massa sovint arreu de l'estat— per clavegueres inqualificables i que ens fan avergonyir com a ciutadans responsables i que creiem en els valors de la democràcia, de l'ètica i de la solidaritat.³

El final del parlament, això sí, és una nota d'esperança («malgrat totes les maltempsades, sóc optimista respecte al futur de la nostra llengua i de la nostra cultura», hi diu) i un compromís a seguir treballant segons la màxima del *fortiter in re, suaviter in modo*.

És molt difícil sintetitzar en poques paraules tots els mereixements que justifiquen plenament la concessió del premi. Sebastià Alzamora, en un dels seus articles al diari *Ara* amb motiu de la concessió del guardó qualifica Massot d'«erudit fecund», i la seva tasca d'«ingent i meticulosa» («Massot i Muntaner, l'erudit fecund», *Ara*, 28-III-2012). Són qualificatius tots ells perfectament apropiats. Deixeu-me afegir que, de ben segur, Josep Massot és un d'aquells homenots per als quals Josep Pla es delia a l'hora de fer els seus retrats característics. Llàstima que no hi hagués arribat a temps.

Jaume AULET
Universitat Autònoma de Barcelona

Quinto curso estivo di Linguistica Romanza di Procida (7-13 de junio de 2012). — Una vez más, como ya es usual en estos últimos cinco años, se celebró en Procida el Curso de Lingüística románica que dirige Alberto Várvaro. Las *clases en la viña* se iniciaron con las de Marius Sala (Academia Rumana, Instituto de Lingüística Iorgu Iordan-Alexandru Rossetti), quien habló de la lengua rumana, sus principales características, su historia externa, la relevancia del nivel de sustrato y el contacto lingüístico. Marie-Guy Boutier (Universidad de Lieja) se centró en la dialectología galorromance y el *Atlas linguistique de la Wallonie* como un instrumento de presentación y de conservación del patrimonio lingüístico valón. José Enrique Gargallo (Universidad de Barcelona) habló de paremiología romance, como base de los proyectos BADARE (*Base de datos sobre refranes del calendario y meteorológicos en la Romania*) y ParemioRom (*Paremiología romance: refranes meteorológicos y territorio*). Presentó, además, una muestra de los tipos paremiológicos más recurrentes dentro de la Romania. Peter Koch (Universidad de Tübingen) planteó la posibilidad de elaborar una tipología léxica en las lenguas romances y para ello presentó un panorama de problemáticas y tipologizaciones, tanto universales como románicas. Marco Mancini (Universidad de Viterbo) nos habló de las producciones de gramáticos entre los siglos III y VII d. C. y su relación con el latín vulgar y la norma lingüística. Para ello trabajó con análisis histórico del discurso, con una serie de muestras de gramáticas. Rodney Sampson (Universidad de Bristol) habló de la prótesis vocálica en la evolución fonológica de las lenguas romances, su división en tres tipos y la presentación de cada una de ellas. Emanuele Banfi (Universidad de Milán-Bicocca) comentó en su clase «El italiano y «otros» italianos en Europa y el Mediterráneo» de la trayectoria de los idiomas itálicos, del italiano oficial, su contacto con otras lenguas y las dinámicas que han operado en su estatus, a partir de un análisis histórico del discurso con una serie de textos. Por último, Gerhard Ernst (Universidad de Ratisbona) se centró en la escrituralidad semiculta, desde la óptica de la inmediatez comunicativa, aplicada a cartas privadas del francés del siglo XVII. Como es usual, el curso se cerró con las relaciones de investigaciones de cada uno de los catorce alumnos que asistieron al curso: el tratamiento de los préstamos del francés en el *Diccionario normativo de la lengua rumana* (Ioana Vintilă-Rădulescu, Instituto de Lingüística Iorgu Iordan-Alexandru Rossetti); la *scripta* de la documenta-

3. Es pot llegir el discurs complet a www.omnium.cat/ca/article/discurs-de-josep-massot-i-muntaner-a-l-acte-de-lliurament-44e-premi-d-honor-de-les-lletres-catalanes-4170.html.